

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 4 (6)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

4

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Конвергенция и поляризация развитых и развивающихся стран в эпоху развития искусственного интеллекта.....	8
Mamatov B.S. Foreign investment is an important factor of economic growth.....	15
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya kompaniyasining rivojlanish tendensiyasi.....	22
Karimov Sh.X. Turizmni barqaror rivojlantirishda hududiy boshqaruv omillarining ahamiyati.....	26
Raximov D.Sh. To‘qimachilik sanoatida diversifikatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlili.....	30
Rashidova K. Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing faoliyati samaradorligini oshirish.....	32
Хакимов Д.Р. Процессы, возможности и ограничения экономической интеграции между Республикой Узбекистан и Китайской Народной Республикой.....	37
Olimjanova Sh.O., Eshonqulov I.N. O‘zbekistonda agrar munosabatlarni takomillashtirishda resurs tejankor texnologiyalarni joriy etish masalalari.....	42
Valikulov Sh.Z. O‘zbekistonda neft-gaz sanoatiga investitsiyalarni jalb qilishning institutsional muammolari va yechimlari.....	48
Ganieva L.S. Bojxona xizmatlari samaradorligini oshirishning nazariy asoslari.....	52
Axrorova N.U. Turizm xizmatlaridan tajriba iqtisodiyotiga o‘tish: evolyutsion tahlil.....	56
Kamilova A.N. Sanoat ishlab chiqarish korxonasida mehnatni normalashtirish menejmentini tashkil etish va takomillashtirish yo‘llari.....	61
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni takomillashtirish chora-tadbirlari.....	66
Abdiyeva D.K. Priority directions for improving the national logistics policy in Uzbekistan.....	69
Xalimova N.J. Kreativ turizm: nazariy asoslar va ta’riflar qiyosiy tahlili.....	74
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda qadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	78
Zaxirova G., Shavkatova N.O’. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari.....	82
Maxmudov H., Muxtarova G., Maxmudov H. Ekologik muommolar va ularning mamlakat iqtisodiyotga ta’siri.....	86
Umurzakova M.N., Gulahmadov Sh.A. Davlat ichki va tashqi qarzlarning ijobiy va salbiy jihatlar tahlili.....	89
Xasanov I.M. O‘zbekistonda mulkchilik munosabatlarning transformatsiyasi: tadbirkorlikni rivojlantirish omili sifatida.....	94
Abdullayev M.G’. Personalni boshqarish tizimining ilmiy-nazariy asoslari va uning korxona samaradorligiga ta’siri.....	101
Адилов Б.Б., Абдуллаева М.К. Ўзбекистонда саноат корхоналарини ривожлантириш, тенденциялари.....	105
Абдуғаниев Ё.Ж. Яшил иқтисодиёт - барқарор ривожланиш мақсадларининг янги парадигмаси сифатида.....	112
Xusanboyeva T.M. Talabalarning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda to‘garaklarning o‘rni va ahamiyati.....	116
Xashimova S.N. O‘zbekiston milliy yashil taksonomiyasi mohiyati va ahamiyati.....	120
Mitillayev I.T. Tijorat banklarida kredit risklarini baholashda zamonaviy scoring modellari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari.....	124
Бобоқулова М.Ғ. Инвестиция муҳити ва Ўзбекистондаги инвестиция жараёнларининг динамикаси.....	127
Bekberganova M.R. “O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalari tushumlarining ekonometrik tahlili”.....	134
Рахимова М.Ш. Модернизация системы социальной защиты.....	138
Oqboyev A.R. Tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyatini xalqaro standartlar asosida oshirish yo‘llari....	142
Djumanova R.F. Aholi turmush sifatini baholashning metodologik yondoshuvlari.....	147
Mamatov B.S., Umurzakova M.N. Davlat tibbiy sug‘urta tizimida bepul xizmatlar, reimbursasiya va foydalanish shartlari.....	154
Ешимбетов У.Х. Қишлоқ хўжалигини ҳудудий ташкил этиш ва иқтисослаштиришнинг илмий асослари.....	158
Xodjaeva F.K. Sanoat ishlab chiqarishini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish....	167
Yusupova M. Hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	171
Abduxalilov B.Z. O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish: huquqiy va institutsional asoslar.....	175
Abdisamatov A.A. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	178

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Abdusalomov I.J. Korxonalarda chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va uning moliyaviy natijalarga ta'siri.....	182
Amirov L.F., Sokhibjonova S.S. Directions for increasing agricultural product exports in the context of a green economy.....	185
Boltaxo'jayeva I.O'. Ways to improve the enterprise management system based on modern management models.....	191
Dehqonov U.M., Sativaldiyeva G. Korxonalarda bo'nak to'lovlari hisobining moliyaviy hisobotga ta'siri va ularni optimallashtirish bo'yicha tahliliy yondashuvlar.....	195
Isoqova M.A. O'zbekistonda yashil energiyadan foydalangan holda kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari.....	199
Mamadaliyev B., Teshaboyev J. Korxonalarda mehnatga haq to'lash hisobini avtomatlashtirish va audit samaradorligini oshirish yo'llari.....	202
Poziljonov M., Teshaboyev X. Davlat muassasalarida asosiy vositalarning hisobini takomillashtirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	206
Rustamova F.A. Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli.....	209
Tursunboyev Q.O. Transport xizmatlari ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	213
Umarov T.S. Hududlarda qurilish korxonalarini faoliyatini samarali tashkil etishni ekonometrik modellash va prognozlash.....	216
Xo'jaliyev A.O., Avilov N. Moliyaviy natijalar hisobi va auditda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	220
Xomidov T.T., Arziboyeva R.S. Bank aktivlarining tarkibi va ularni boshqarish omillari.....	223
Xusainov M. Sanoat korxonalarida mahsulot tannaxsini kalkulyatsiya qilish tizimini takomillashtirishning metodologik asoslari va audit mexanizmlarini rivojlantirish.....	227
Begaliyeva M.A., Egamshukurova N.R. Jahon savdo tizimi va milliy iqtisodiyot uchun uning ahamiyati..	231
Gulimboyev S.I. Korxonalarda moliyaviy resurslar taqsimotining zamonaviy usullari.....	235
Ibodov J.Q. Moliyaviy tizimning xizmatlar sohalari va bo'g'inlari.....	239
Jumabayeva K.B. Xalqaro pensiya tizimi modellari va ularning mintaqaviy tamoyillari.....	243
Khusanova Z.R., Yo'ldasheva Z.U. Global trends in the development of international tourism services....	249
Sadullayev M.D. Sanoat korxonalari innovatsion faoliyatini boshqarish.....	252
Tilabov N.T. Davlat qarz siyosatini samarali boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	256
Toshtemirov Y.N. O'zbekistonda logistik faoliyatni rivojlantirishning hozirgi darajasi.....	264
Toshtemirova Z.M. Mahalla institutining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi strategik ahamiyati.....	268
Uralov E.O. Surxondaryo viloyati xududida sanoatni shakllanishi va rivojlanishi.....	273
Xursanova F.Sh. Budjetlararo munosabatlarning iqtisodiy mazmuni.....	278
Yuldasheva G.A. Investitsion qarorlarni kabul qilishda moliyaviy tahlilning ahamiyati va roli	282
Абдуллаева Р. Тadbirkorlikning zamonaviy kuryentlari.....	287
Юлдашев А. Фаргона вилояти маҳаллаларида инвестиция фаоллигини оширишнинг институционал асослари	292
Abdumalikova Z., Razakova B.S. O'zbekiston sug'urta bozorini moliyaviy texnologiyalar (insurtech) asosida rivojlantirish: imkoniyatlar va yo'nalishlar.....	294
Azimov B.F. Milliy innovatsion tizimni boshqarishda tashkiliy-institutsional va moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning roli.....	300
Begaliyeva M.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimida sifat menejmentini samarali joriy etishning ahamiyati.....	304
Dawletmuratov A.M. Xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish va daromadlarni ko'paytirish mexanizmlari.....	308
Karimova L.S., Jabborov A.A. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot: holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	313
Maxmudov F.U. Oliy ta'lim muassasalarida moslashuvchan marketing strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	319
Navruz-zoda L.B. Kichik biznes subyektlarining kadrlar salohiyati va bilim infratuzilmasiga bo'lgan talablari: Buxoro viloyati misolida.....	323
Nishonboyev D.E., Abdumalikov S.T. Chorvachilik tarmog'ini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish istiqbollari.....	327

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Nurmirezayeva N.R. Valyuta kursi o‘zgarishining eksport-importga ta’siri: O‘zbekiston misolida amaliy baholash.....	331
Rahimov A.M. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda qayta ishlash sanoatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish.....	335
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini baholashning xalqaro tajribasi va uni joriy etish.....	339
Ravshanova M.M. Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish va ularning elektron tijorat tizimidagi o‘rni.....	343
Ro‘ziboyeva M. O‘zbekistonda ishchi kuchi migratsiyasi va iqtisodiy o‘sish darajasining o‘zgarish dinamikasi.....	347
Saidova F.K., O‘rozov Sh. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) va yashil iqtisodiyot: logistika sektorida boshqaruv strategiyalari.....	350
Sultonov S.N. Hududlarda klasterlarini investitsion - innovatsion rivojlantirish istiqbollari (Qashqadaryo viloyati misolida).....	354
Sultonova D.U. Korxona iqtisodiyotida resurslarni boshqarishning raqamli-integratsiyalashgan modelini takomillashtirish.....	358
To‘raxojayev H.H., Hoshimov P.Z. Islomiy banklarning ishlash tamoyili va islom moliya tizimining O‘zbekiston iqtisodiyotiga tadbiqu.....	362
Tursunova N.U. Bridging the innovation gap: development-focused entrepreneurship support and international intermediaries.....	368
Акрамова Г.А. «Роль женщин-ученых в совершенствовании механизмов коммерциализации ремесленных услуг Узбекистана в условиях цифровой экономики».....	374
Болтаев Ж.А. Трансформация банковского сектора в условиях цифровизации мировой экономики..	379
Жунайдуллаев М.А. Жанубий Кореяда рақамли таълим технологиялари орқали индивидуал спортчиларини тайёрлаш тизимини бошқаришнинг миллий хусусиятлари.....	384
Митрушова М.Л. Интеллектуальный капитал как ключевой фактор инновационного развития предприятия.....	388
Муродов О.У. Барқарор ривожланиш тушунчаси ва унинг иқтисодий, ижтимоий ҳамда экологик мезонлари.....	392
Саидова Г., Ибрагимова К., Қурбонов А. Рақамли трансформация шароитида енгил саноат корхоналари маҳсулотларининг халқаро рақобатбардошлигини ошириш стратегиялари.....	396
Sarkarov S.Z. O‘zbekistonda qurilish sohasining texnologik bisqichlar kesimida rivojlanishi.....	401
Minojiddinova N.M. Aksiyadorlik jamiyati korxonalarida xodimlarni samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....	406
Ruzmetova I.Y. Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni.....	410
Qudratov D., Ismoilov A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarmoqlar rivojidadagi o‘rni.....	414
Qodirov H.D. Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish orqali davlat byudjeti daromadlarini barqaror oshirish yo‘llari.....	417
Kinjayev K.N. Banklarda kreditlar tasnifini yaxshilash orqali rentabellikni ta’minlash yo‘llari.....	421
Макушина А.Ю. Государственная поддержка экспортного потенциала субъектов малого предпринимательства в Республике Узбекистан.....	424
Rejapov X.X., Oxunjonova K.K. Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarini moliyaviy resurslarini shakllantirish va ishlatish yo‘nalishlari – Bek Baraka savdo majmuasi misolida.....	430
Махкамова Н.С. Роль государственно-частных партнерств (ГЧП) в продвижении устойчивого развития	434
Avilov N., Muhammadova G. Korxonalarda materiallar harakatining auditi va iqtisodiy tahlili.....	441
Abdullayeva R.G., Raxmonova I.S. O‘zbekiston qishloq hududlarida bandlikni ta’minlash holati va rivojlanish tendensiyalari.....	444
Yusupova M.B. Ustama ishlab chiqarish xarajatlarini taqsimlashning ABC usuli.....	447
Toshpo‘latov M.A. Ta’lim loyihalarida moliyaviy mablag‘lardan samarali foydalanishning xususiyatlari...	452
Hamidova Sh., Ahmadaliyeva H. Kapital qo‘yilmalarning samaradorlik tahlili.....	458
Хамракулов С.М. Собственный капитал в функционировании экономических субъектов Республики Узбекистан.....	461
Zayavitdinova N.M. Raqamli platformalar asosida xizmat ko‘rsatish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	465
Turg‘unov T.S. O‘zbekistonda aholi turmush darajasini statistik taxlil qilishning ahamiyati.....	469
Ботирова З.Қ. Рақамли иқтисодиёт шароитида даромадларни бошқаришнинг хусусиятлари....	475
Бегимова Н.К. Меҳнат бозорида гендер тафовутларининг келиб чиқиш сабаблари.....	481

KAPITAL QO‘YILMALARNING SAMARADORLIK TAHLILI

АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ КАПИТАЛЬНЫХ ВЛОЖЕНИЙ

ANALYSIS OF CAPITAL INVESTMENT EFFICIENCY

Hamidova Shahzoda

Andijon davlat texnika instituti, assistant

Ahmadaliyeva Hamroxon

Andijon davlat texnika instituti Buxgalteriya hisobi va audit yo‘nalishi 4-bosqich talabasi

Annotatsiya.

Ushbu maqola kapital qo‘yilmalar samaradorligini tahlil qilish usullari, indikatorlari va ularning korxona iqtisodiy faoliyatiga ta’siri masalalarini o‘rganadi. Maqolada kapital investitsiyalarni baholashda zamonaviy moliyaviy va iqtisodiy ko‘rsatkichlar, shuningdek, rentabellik va risklarni aniqlash metodlari muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari kapital qo‘yilmalarning samaradorligini oshirish bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Kalit so‘zlar: Kapital qo‘yilmalar, samaradorlik, investitsiya, rentabellik, korxona faoliyati

В данной статье рассматриваются методы анализа эффективности капитальных вложений, показатели и их влияние на экономическую деятельность предприятия. Обсуждаются современные финансовые и экономические показатели оценки капиталовложений, а также методы определения рентабельности и рисков. Результаты исследования предлагают рекомендации по повышению эффективности капитальных вложений.

Ключевые слова: Капитальные вложения, эффективность, инвестиции, рентабельность, деятельность предприятия

This article examines methods for analyzing the efficiency of capital investments, indicators, and their impact on the economic performance of enterprises. Modern financial and economic indicators for evaluating capital investments, as well as methods for assessing profitability and risks, are discussed. The research results provide recommendations for improving the efficiency of capital investments.

Keywords: Capital investments, efficiency, investment, profitability, enterprise activity

Kapital qo‘yilmalarning samaradorligi – bu zamonaviy iqtisodiyotning eng muhim tadqiqot yo‘nalishlaridan biridir. Kapital (investitsiya) qo‘yilmalari korxonaning uzoq muddatli iqtisodiy taraqqiyoti va barqaror rivojlanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Korxonalar investitsion qarorlar qabul qilish jarayonida turli mezonlar asosida kelajakda kutilayotgan foyda va iqtisodiy samarani baholaydilar. Bu jarayonda NPV (Net Present Value), IRR (Internal Rate of Return), va boshqa moliyaviy indikatorlar qo‘llaniladi, chunki ular investitsiyalarning kutilayotgan daromadi va xarajatlarini aniqlashga yordam beradi.

Kapital qo‘yilmalarning samaradorligini tahlil qilish nafaqat korxona darajasida balki milliy iqtisodiyot miqyosida ham ahamiyatlidir. Investitsiyalar orqali iqtisodiyotdagi ishlab chiqarish salohiyati oshadi, milliy daromad va mehnat unumdorligi yaxshilanadi, ishlab chiqarish infratuzilmasi rivojlanadi va yangi ish o‘rinlari yaratiladi. Shu sababli, kapital qo‘yilmalarning iqtisodiy samaradorligi – bu investitsion jarayonlarning asosiy mezonlaridan biri bo‘lib, korxonaning uzoq muddatli barqarorligi va raqobatbardoshligini ta’minlaydi.

Investitsiya samaradorligini baholash borasida xalqaro ilmiy adabiyotlarda keng tadqiqotlar mavjud. Masalan, (2025) tadqiqotida kapital budjetlash usullari — NPV (Net Present Value), IRR (Internal Rate of Return), PP (Payback Period) va PI (Profitability Index) — investitsiya samaradorligini oshirishda muhim rol o‘ynashi qayd etilgan. Ularning fikricha, ushbu metodlar korxonada investitsiya qarorlarini qabul qilish va risklarni boshqarishda nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi, shuningdek, raqobatbardoshlik va moliyaviy o‘lishga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi [1].

Shuningdek, Paula de Souza Michelin va boshqalar tomonidan amalga oshirilgan adabiyotlar tizimli ko‘rib chiqishida kapital budjetlash jarayonlaridagi ilmiy kelib chiqishlar tahlil qilingan va ushbu sohada tadqiqot imkoniyatlari aniqlangan. Ularning yondashuvi kapital investitsiya mezonlari bo‘yicha mavjud ilmiy bo‘shliqlarni aniqlash va ularni to‘ldirishga qaratilganligi ta’kidlangan [2].

Kapital investitsiyalarining samaradorligini oshirish bo‘yicha O‘zbekiston olimlari ham qator ilmiy ishlar olib borgan. Masalan, Eshqorayev o‘z maqolasida investitsiya loyihalarini baholashning iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlik ko‘rsatkichlarini tahlil qiladi. Uning qarashicha, samaradorlikni baholashda iqtisodiy samaradorlik (foydaning sarflangan resurslarga nisbati) hamda ijtimoiy samaradorlik omillariga e’tibor qaratish zarur, chunki ular korxona va jamiyat daromadini oshirishda ahamiyatlidir [3].

Shuningdek, Jo‘rabekova va Saidov o‘z tadqiqotlarida investitsiya loyihalarining moliyaviy va iqtisodiy samaradorligini oshirish istiqbollari o‘rganib, baholash usullari va risklarni hisobga olishning investitsiya samaradorligiga ta’siri haqida mulohazalar bildirgan. Ularning tadqiqoti investitsiya samaradorligini ko‘rsatkichlar va strategiyalar orqali yaxshilash mexanizmlarini taklif qiladi [4].

O‘zbek adabiyotidagi yana bir manbada — Islomov va Qarshiev maqolasida sanoat korxonalarida asosiy kapitalga kiritilayotgan investitsiyalarning tahlili olib borilgan. Ular sanoat investitsiyalarining samaradorligini oshirishda davlatning investitsion muhit yaratish va infratuzilmalarni ta’minlashdagi rolini ta’kidlaydilar. Bu esa kapital qo‘yilmalarning iqtisodiy o‘lishga qo‘shayotgan hissasini yanada oshiradi [5].

Xalqaro darajada esa kapital budjetlashda IRR va NPV kabi moliyaviy metodlar keng qo‘llanadi. Masalan, Qixiang Sun tomonidan o‘tkazilgan tahlilda IRR metodining afzalliklari va cheklovlari, shuningdek NPV bilan solishtirilishi batafsil yoritilgan. Muallifning fikricha, IRR investorlar qarorini shakllantirishda intuitiv usul bo‘lsa-da, u hamda NPV birgalikda qo‘llanilganda investitsiya samaradorligini to‘g‘ri baholashda samarali natija beradi [6].

Ushbu tadqiqotda kapital qo‘yilmalarning samaradorligini baholash uchun kompleks ilmiy-tadqiqot metodlari qo‘llaniladi. Avvalo, moliyaviy tahlil usullari — NPV (Net Present Value), IRR (Internal Rate of Return), PP (Payback Period) kabi indikatorlar yordamida investitsiya loyihalarining pul oqimlari va rentabelligi aniqlanadi. Keyinchalik iqtisodiy ko‘rsatkichlar (masalan, investitsiyalarning yalpi mahsulotga ta’siri yoki iqtisodiy o‘lish sur’ati) bilan bog‘liq statistik tahlillar o‘tkaziladi. Shuningdek, ijtimoiy samaradorlikni hisobga olgan holda loyiha ta’sirining ijtimoiy natijalari ham o‘rganiladi, bu metodologiya investitsiyaning keng ko‘lamli ta’sirini baholashga imkon beradi. Tadqiqot natijalari strategik tavsiyalar shaklida umumlashtiriladi va korxona yoki loyiha boshqaruvchilari uchun amaliy tavsiyalar taqdim etiladi.

Ushbu tadqiqot natijalari kapital qo‘yilmalarning samaradorligini modellashtirish va tahlil etish bo‘yicha olib borilgan ilmiy izlanishlar asosida tuzildi. Tahlil jarayonida moliyaviy ko‘rsatkichlar (NPV, IRR, PP va PI), shuningdek iqtisodiy samaradorlik parametrlari tizimli ravishda solishtirildi.

Avvalo, moliyaviy indikatorlar orqali investitsiyalarning samaradorligini baholash natijalari jadal jadvalda aks ettirilgan: bu indikatorlar investitsiya loyihalarining kutilayotgan naqd pul oqimlari, ularning qaytish muddati va rentabelligi haqida to‘liq ma’lumot beradi. Natijalarga ko‘ra, NPV ko‘rsatkichining ijobiy qiymatga ega bo‘lishi loyiha korxona qiymatini oshiradi va uni amalga oshirish to‘g‘ri qaror ekanini ko‘rsatadi; IRR ko‘rsatkichi esa investitsiyaning shartli chegara rentabelligidan yuqori bo‘lsa, loyiha samarali deb topiladi. Shu bilan bir qatorda, qaytish muddati (Payback Period) qisqaroq bo‘lsa, investitsiya tezroq qaytadi va risk darajasi pastroq hisoblanadi.

Kapital investitsiyalarining moliyaviy ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	Tushuncha	Samara/indikator
NPV	Net Present Value — sof joriy qiymat	Ijobiy → loyiha foydali
IRR	Ichki rentabellik normasi	Yuqori → investitsiya samarali
PP	Payback Period — qaytish muddati	Qisqa → tez qaytadi
PI	Profitability Index — rentabellik indeksi	>1 → foyda oshadi

Manba: Muallif ishlanmasi

Yuqoridagi jadvalda ko‘rsatilgan asosiy indikatorlar investitsiya loyihalarini asosli tahlil qilish uchun keng qo‘llaniladi va Uslublar bo‘yicha solishtirish imkonini beradi — masalan, IRR va NPV birgalikda qaralganda, investitsiyaning daromadlilik va risk darajasi aniqroq baholanadi.

Tahlil shuni ko‘rsatdiki, moliyaviy mezonlar bilan bir qatorda iqtisodiy samaradorlik ham sezilarli ahamiyatga ega. Kapital qo‘yilmalar milliy iqtisodiyot bo‘yicha yalpi hududiy mahsulot (YHM), biznes infratuzilma va yangi ish o‘rinlari yaratilishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Bu esa investitsiya siyosatini shakllantirish va strategik rejalashtirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi, chunki investitsiyalar ijtimoiy-iqtisodiy natijalarga ham olib keladi, misol uchun yangi texnologiyalar joriy etilishi, ishlab chiqarish samaradorligining ortishi va raqobatbardoshlikning oshishi orqali umumiy iqtisodiy ko‘rsatkichlar yaxshilanadi.

Ushbu ilmiy maqolada kapital qo‘yilmalarning samaradorligi moliyaviy, iqtisodiy va ijtimoiy ko‘rsatkichlar orqali kompleks tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, moliyaviy indikatorlar — NPV, IRR va PP kabi ko‘rsatkichlar investitsiya loyihalarining iqtisodiy samaradorligini aniqlashda asosiy rol o‘ynaydi va ularning ijobiy qiymatlari korxona qiymatini oshiradi. Shu bilan birga, ijtimoiy samaradorlik jihatidan investitsiyalar aholining turmush darajasini yaxshilash, yangi ish o‘rinlari yaratish hamda milliy daromad ko‘rsatkichlarini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi, bu esa investitsiya siyosatini shakllantirishda keng yondashuvni talab qiladi.

Xulosa qilib aytganda, kapital qo‘yilmalarning samaradorligini baholashda kompleks tahliliy yondashuv zarur bo‘lib, unga nafaqat moliyaviy rentabellik mezonlari, balki iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlik omillari ham kiradi. Bu esa korxona va davlat darajasida investitsiya strategiyasini yanada samarali va barqaror holga keltirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. J. Eshqorayev. Investitsiya loyihalarining iqtisodiy samaradorligini aniqlash mexanizmlari. International Conference on Interdisciplinary Science, Termiz, 2025.
2. Sh. Islomov, A. Qarshiev. Sanoat korxonalarida asosiy kapitalga kiritilayotgan investitsiyalarining tahlili. Green economy and development, Vol. 3, 2025.
3. N. Ochildiyeva, F. Ollokulova. Investitsiya loyihalari samaradorligini baholash va monitoringini tashkil etish yo‘nalishlari. Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot, Vol. 2 No. 11, 2024.
4. Y. Turdinazarova. Investitsiya loyihalarining moliyaviy va iqtisodiy samaradorligini oshirish yo‘nalishlari. Journal of Universal Science Research, 2025.
5. Z.M. Salomova. Investitsiyalardan foydalanish samaradorligini baholashning uslubiy asoslari. Zenodo, 2025.
6. O. Namozov. Iqtisodiyotiga yo‘naltirilgan investiyalar tahlili. Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot, 2025.